

Sygn. akt: I C 1208/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 stycznia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Dominika Orzepowska

po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. C., K. C.

przeciwko Raiffeisen Bank (...) z siedzibą w W. prowadzącemu w Polsce działalność za pośrednictwem oddziału: Raiffeisen Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce

o zapłatę i ustalenie, ewentualnie o zapłatę

I. ustala, że pomiędzy powodami i pozwanym nie istnieje stosunek prawny kredytu wynikający z umowy kredytu nr (...) sporządzonej dnia 29 marca 2007 r., zawartej w dniu 2 kwietnia 2007 r.,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda Z. C. kwotę 80.599,02 (osiemdziesiąt tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt dziewięć 02/100) zł z zastrzeżeniem, że spełnienie przez pozwanego zasądzonego świadczenia pieniężnego winno nastąpić za jednoczesnym zaofiarowaniem przez powoda zwrotu pozwanemu udostępnionego na mocy spornej umowy kredytu kapitału w kwocie 107.916,66 zł,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powódki K. C. kwotę 21.592,18 (dwadzieścia jeden tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt dwa 18/100) zł z zastrzeżeniem, że spełnienie przez pozwanego zasądzonego świadczenia pieniężnego winno nastąpić za jednoczesnym zaofiarowaniem przez powódkę zwrotu pozwanemu udostępnionego na mocy spornej umowy kredytu kapitału w kwocie 107.916,66 zł,

IV. w pozostałym zakresie oddala powództwo o zapłatę dochodzone z uwagi na nieważność umowy kredytu,

V. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.834 zł tytułem kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 1208/21

UZASADNIENIE

Powodowie Z. C. i K. C. domagali się w pozwie przeciwko Raiffeisen Bank (...) (Spółka Akcyjna) w W. wykonującemu w Polsce działalność za pośrednictwem oddziału: Raiffeisen Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce:

1. zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty 102.191,20 zł w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem przez pozwaną świadczeń nienależnych w okresie od 10.04.2007 r. do 10.03.2021 r. - w następujący sposób:

- na rzecz Z. C. kwoty 80.599,02 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 29.07.2021 r. do dnia zapłaty,

- na rzecz K. C. kwoty 21.592,18 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 29.07.2021 r. do dnia zapłaty,

2. ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 29.03.2007 r.,

ewentualnie, w przypadku uznania przez Sąd umowy zawartej przez strony za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych, wnieśli o:

3. zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwoty 33.683,36 zł w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 10.05.2007 r. do 10.03.2021 r. - w ten sposób, że:

- na rzecz Z. C. kwoty 27.034,85 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 29.07.2021 r. do dnia zapłaty,

- na rzecz K. C. kwoty 6.648,21 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 29.07.2021 r. do dnia zapłaty,

Ponadto, wnieśli o zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu, wskazali, że istotą sporu pomiędzy stronami jest kwestia oceny zgodności z prawem powstałego pomiędzy stronami stosunku prawnego oraz ocena treści postanowień zawartych w § 2 pkt 2 i 12 regulaminu, § 7 ust. 4 regulaminu, § 9 ust. 2 pkt 1 i 2 regulaminu, § 13 ust. 7 regulaminu, dotyczących wprowadzenia klauzuli indeksującej świadczenie stron dwoma miernikami wartości określanymi dowolnie przez pozwanego.

W ich ocenie umowa powinna zostać oceniona jako bezwzględnie nieważna w świetle obowiązujących przepisów prawa już na etapie oceny prawnej jej brzmienia przed dokonaniem kontroli incydentalnej kwestionowanych postanowień, które stanowią postanowienia abuzywne zmierzające do zaburzenia równowagi kontraktowej na wyłączną korzyść pozwanej, która wykorzystwała swoją silniejszą pozycję jako przedsiębiorcy względem konsumenta. Jednocześnie kwestionowane postanowienia należy ocenić jako naruszające dobre obyczaje oraz prowadzące do powstania znacznej nierównowagi praw i obowiązków ze szkodą dla konsumenta. Bezskuteczność kwestionowanych postanowień prowadzi do nieważności całej umowy, ponieważ jej dalsze obowiązywanie nie jest możliwe.

Powodowie wskazali, że przed podpisaniem umowy nie otrzymali egzemplarza wzorca, aby móc się z nim zapoznać i przeanalizować w warunkach umożliwiających kompleksowe i pełne zrozumienie jego postanowień. Przedstawione powodom informacje i pouczenia zostały zaprezentowane w zniekształcony sposób, ponieważ wyeksponowane zostały wyłącznie rzekome korzyści (niższa wysokość raty i oprocentowania) związane z zawarciem umowy indeksowanej kursem (...). Strona powodowa nie miała możliwości negocjowania z pozwanym warunków umowy. W chwili podpisania umowy jak i w okresie późniejszym faktyczna wysokość zobowiązania pozostała nieznana, a kwota kredytu oraz wysokość rat spłaty kredytu uzależniona została od miernika wartości nieznanego stronie powodowej, w tym w

postaci kursu kupna i kursu sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującego i ustalonego przez pozwanego w sposób arbitralny.

W ocenie powodów umowa jest nieważna, gdyż zawiera w sobie postanowienia prowadzące do istotnej modyfikacji stosunku prawnego oraz narusza zasadę swobody umów. Umowa jest nieważna jako sprzeczna z art. 353¹ k.c. Pozwany mógł w sposób dowolny kształtować wysokość zobowiązania powoda, bowiem bank może ustalić równocześnie kilka tabeli kursów i stosować je w zależności od rodzaju transakcji. Różnica pomiędzy kursami stanowiła wyłącznie dodatkowy, niczym nieuzasadniony dochód banku. Podkreślili również, że w drodze realizacji umowy nie dochodziło po stronie banku do obrotu jakimikolwiek dewizami ze stroną powodową. Ponadto, powodowie wskazali, że umowa narusza zasady współżycia społecznego w stopniu uzasadniającym uznanie jej w świetle art. 58 § 2 k.c. za nieważną.

Podstawę żądania z tytułu nienależnego świadczenia stanowi przepis art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. W zakresie głównego żądania pieniężnego dochodzonego w związku z nieważnością umowy powodowie wskazali, że dochodzona kwota stanowi całość pobranych przez pozwanego w toku realizacji umowy świadczeń, która na dzień 10.03.2021 r. wynosiła 102.191,20 zł

Powodowie podnieśli, że kwestionowane postanowienia stanowią postanowienia abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c. Powodowie zawierali umowę jako konsumenci, postanowienia umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione, a klauzule indeksacyjne zostały zawarte w regulaminie, który może zostać w każdej chwili jednostronnie zmieniony. Przyjmując że umowa w kształcie pozbawionym kwestionowanych postanowień może być w dalszym ciągu wykonywana, stronie przysługuje uprawnienie do zwrotu powstałych nadpłat. (pozew k. 4-18).

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że kwestionuje powództwo co do zasady jak i wysokości, jednakże przyznał, że nie kwestionuje pod względem arytmetycznym dochodzonego roszczenia pieniężnego, ponadto wskazał, że:

- łącząca strony umowa kredytu jest ważna i skuteczna a jej postanowienia nie są sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego ani z naturą stosunku prawnego. W szczególności w umowie wskazano zarówno kwotę, jak i walutę udzielonego kredytu,

- pozwany zawierając zgodną z prawem umowę kredytu oraz wykonując ją zgodnie z jej treścią nie naruszył żadnego ze swoich obowiązków względem strony powodowej, jak również nie zachował się względem strony powodowej nieuczciwie, nielojalnie czy nietransparentnie. Na etapie zawierania umowy kredytowej przedstawiono kredytobiorcy wszelkie niezbędne informacje, w szczególności poinformowano stronę powodową o ryzyku kursowym,

- kwestionowane postanowienia umowne nie są abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c. Strona powodowa nie wykazała, że pozostają one w sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jej interes, a także na czym to naruszenie polega, wobec czego brak jest podstaw do eliminacji indeksacji z umowy; brak jest również podstaw do stwierdzenia nieistnienia umowy,

- zawarta umowa kredytu indeksowanego do waluty (...) nie stanowi w żaden sposób obejścia przepisu art. (...) § 2 k.c. Chybiony jest również zarzut strony powodowej odnoszący się do sprzeczności mechanizmu indeksacji z mechanizmem i celem waloryzacji umownej,

- w stanie prawnym z dnia zawarcia umowy nie istniały żadne regulacje nakazujące, aby w umowie kredytu były wskazane zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut.

Pozwany zaprzeczył zawartym w pozwie twierdzeniom oraz zarzutom, a w szczególności jakoby pozwany kształtował wysokość kursów kupna i sprzedaży w sposób dowolny i arbitralny oraz by strona powodowa nie została w sposób właściwy poinformowana o oferowanym przez pozwanego produkcie. Bank wskazał, że dokonał zmiany regulaminu, dokonując uszczegółowienia zapisów dotyczących wyznaczania kursów wymiany walut (...). Złożył zarzut

przedawnienia roszczeń. Dodatkowo podniósł zarzut zatrzymania wskazując, że w przypadku ustalenia nieistnienia między stronami stosunku prawnego wynikającego z kwestionowanej przez stronę powodową umowy kredytu, na podstawie art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. pozwanemu przysługuje prawo zatrzymania uiszczonych w związku z tą umową przez stronę powodową na rzecz pozwanego świadczeń do czasu aż strona powodowa zaoferuje zwrot świadczenia otrzymanego od pozwanego - wypłaconej kwoty kredytu, tj. 107.916,66 zł - albo zabezpieczy roszczenie o zwrot tej kwoty (k. 68-90)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód Z. C. wraz z żoną R. C., działając jako konsumenci wystąpili w dniu 21 marca 2007 r. do poprzednika prawnego pozwanego z wnioskiem o udzielenie kredytu hipotecznego z przeznaczeniem na zakup nieruchomości w łącznej kwocie 110.000 PLN. Jako zawnioskowaną walutę wskazano franka szwajcarskiego ((...)).

Tego samego dnia wnioskodawcy oświadczyli, że zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej, są świadomi ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej w związku z umową, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku oraz na wysokość rat spłaty kredytu.

Jednocześnie oświadczyli, że będąc w pełni świadomym ryzyka kursowego rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru kredytu indeksowanego do waluty obcej. Nadto, oświadczyli, że są świadomi, że:

- ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt,
- ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy oraz na wysokość raty kredytu,
- kredyt wypłacany jest w złotych i mogą pojawić się różnice kursowe, a w przypadku niedoboru wypłaconych środków są zobowiązani do ich pokrycia zgodnie z umową, zaś saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej oraz, że raty wyrażane są w walucie obcej, a spłacane w złotych na zasadach opisanych w regulaminie

(dowód: wniosek k. 95-96, oświadczenia k. 98, 100).

Powód Z. C. wraz z żoną R. C. zawarli w dniu 2 kwietnia 2007 r. umowę o kredyt hipoteczny nr (...) (sporządzoną 29 marca 2007 r.), na podstawie której bank udzielił im kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w niniejszej umowie, zaś kredytobiorcy zobowiązali się do korzystania z kredytu na warunkach określonych w umowie i regulaminie oraz zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu z odsetkami, opłatami, prowizjami i innymi kosztami w terminach spłaty określonych w umowie (§1.1. umowy).

Integralną częścią umowy stanowił Regulamin kredytu hipotecznego udzielonego przez (...) (§ 1.2. umowy).

W § 2.1 umowy wskazano, że kredyt jest indeksowany do waluty obcej (...). Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w złotych, która stanowi równowartość kwoty w wysokości 47.348,48 CHF. Obliczenie równowartości w złotych następuje według zasad opisanych w regulaminie.

Zgodnie z umową, kredyt przeznaczony był na nabycie własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego (§2.2. umowy).

Okres kredytowania został oznaczony na 360 miesięcy (§2.3).

Kredyt został oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzania umowy wynosiła 3,64000% w stosunku rocznym z zastrzeżeniem postanowień regulaminu w zakresie ustalania wysokości oprocentowania. Zmienną stopę procentową ustalano jako sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M ((...)) oraz stałej marży banku w wysokości 1,35 punktów procentowych. Jednocześnie wskazano, że oprocentowanie ulega zmianie

w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3m ((...)), a szczegółowe zasady naliczania odsetek, ustalania wysokości oprocentowania oraz zasad zmiany oprocentowania znajdują się w regulaminie (§3 umowy).

Stosownie do § 5 umowy, wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo, po spełnieniu warunków umowy, w tym określonych w decyzji kredytowej i po złożeniu dyspozycji wypłaty (§5.1 i § 5.4).

Zgodnie z § 7 ust. 4 regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych **według kursu nie niższego niż kurs kupna** zgodnie z tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się **kurs nie niższy niż kurs kupna** zgodnie z tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz (§7. 4 regulaminu).

W regulaminie kredytu hipotecznego udzielonego przez (...) kredyt indeksowany do waluty obcej określono jako kredyt oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli, natomiast tabelę, określono jako tabelę kursów walut obcych obowiązującą w banku. (§2 pkt 2 i 12 regulaminu).

Zgodnie z § 6 umowy, kredytobiorca dokonuje spłaty rat kredytu obejmujących część kapitałową oraz część odsetkową w terminach i wysokościach określonych w umowie. Spłata kredytu następuje w ratach równych. Data płatności pierwszej raty kredytu uzależniona jest od daty wypłaty kredytu lub pierwszej transzy. O wysokości i dacie płatności pierwszej raty kredytu bank informuje kredytobiorcę listownie w ciągu 14 dni od dnia uruchomienia kredytu. Raty kredytu oraz inne należności związane z kredytem pobierane są z rachunku bankowego wskazanego w treści pełnomocnictwa, stanowiącego załącznik do umowy. Kredytobiorca zobowiązuje się do utrzymywania wystarczających środków na ww. rachunku, uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej. Informacje na temat zmiany stopy procentowej, wysokości rat spłaty oraz terminów spłaty kredytobiorca otrzymuje w wyciągu bankowym dotyczącym kredytu (§ 6 umowy).

Raty spłaty kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy prowadzonego w złotych. W przypadku spłaty kredytu indeksowanych do waluty obcej:

- a) raty kredytu podlegają spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1 **według kursu sprzedaży** zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu,
- b) jeśli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się **kurs sprzedaży** zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§9 ust. 2 pkt 1 i 2 regulaminu).

W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana jest w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku w momencie realizacji dyspozycji (§ 13 ust. 7 regulaminu).

Na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi należnościami wynikającymi z umowy ustanowiono:

- a) pierwszą hipotekę kaucyjną do wysokości stanowiącej równowartość w złotych 200% kwoty kredytu obliczonej na podstawie kursu sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w dniu sporządzenia oświadczenia banku o udzieleniu kredytu na zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowią na rzecz banku na nieruchomości,
- b) cesję praw na rzecz banku z polisy ubezpieczeniowej nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych (§7 umowy).

(dowód: umowa – k. 25-27, regulamin – k. 34-38)

W dniu zawarcia umowy powodowie oświadczyli, że zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej, są świadomi ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej w związku z umową, która ma

wpływ na wysokość zobowiązania względem banku oraz na wysokość rat spłaty kredytu. Jednocześnie oświadczyli, że zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego, świadomie rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru kredytu indeksowanego do waluty obcej. Nadto, oświadczyli, że są świadomi, że:

- ponoszą ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt,
- ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy oraz na wysokość raty kredytu,
- kredyt wypłacany jest w złotych i mogą pojawić się różnice kursowe, a w przypadku niedoboru wypłaconych środków są zobowiązani do ich pokrycia zgodnie z umową,
- saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej oraz, że raty wyrażane są w walucie obcej, a spłacane w złotych na zasadach opisanych w regulaminie

(dowód: oświadczenie k. 113)

Kredyt został wypłacony jednorazowo w dniu 10 kwietnia 2007 r. w kwocie 107.916,66 PLN. Bank w zaświadczeniu wskazał, że wypłacona kwota stanowi 47.348,48 CHF, kurs banku 2,2792 zł)

(dowód: zaświadczenie k. 41-46).

W dniu 5 marca 2019 r. zmarła R. C.. Do spadku po spadkodawczyni na podstawie ustawy powołani zostali: jej mąż Z. C. oraz córka K. C. – oboje w udziale wynoszącym po 1/2 części. Powołani przyjęli spadek wprost.

(dowód: skrócony odpis aktu zgonu – k. 28, protokół dziedziczenia – k. 30-33)

Pismem z dnia 27 lipca 2021 r. powodowie złożyli reklamację dotyczącą spornej umowy kredytu, wzywając pozwanego bank do zapłaty kwoty 102.203,75 zł z uwagi na nieważność przedmiotowej umowy z tytułu nienależnie pobranych środków w okresie od 10.04.2007 r. do 10.03.2021 r., ewentualnie: kwoty 29.248,57 zł w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 10.08.2011 r. do 10.03.2021 r. Powyższe pismo wpłynęło do banku 28 lipca 2021 r. W odpowiedzi na reklamację pozwanego bank wskazał, że umowa realizowana jest w sposób prawidłowy w związku z czym nie znalazł podstaw do uznania roszczeń powodów.

(dowód: reklamacja k. 47-49, pismo pozwanego k. 50-51)

W okresie od 10 kwietnia 2007 r. do 10 marca 2021 r. powodowie tytułem spłaty kredytu uiścili łącznie 102.191,20 zł. W okresie od dnia uruchomienia kredytu do śmierci R. C., tj. 5 marca 2019 r. raty spłacane były z majątku wspólnego małżonków. Z uwagi na to, że do spadku po zmarłej R. C. weszła również wierzytelność wobec pozwanego z tytułu zwrotu świadczeń nienależnych dochodzonych w niniejszym postępowaniu a spadek po R. C. nabyli powodowie w częściach równych po 1/2 każde z nich, to za okres od dnia 10 czerwca 2007 r. do dnia 5 marca 2019 r. strona powodowa dochodzi zasądzenia od strony pozwanej kwot na rzecz:

- Z. C. 3/4 (1/2 ponieważ był on jednym z kredytobiorców oraz 1/2 z tytułu udziału w spadku),
- K. C. 1/4.

Natomiast w okresie od 6 marca 2019 r. raty spłacane były wyłącznie przez Z. C., wobec czego strona powodowa dochodzi zasądzenia od strony pozwanej kwot zapłaconych w tym okresie wyłącznie na rzecz Z. C..

(niezakwestionowane skutecznie przez pozwanego stanowisko oraz wyliczenia strony powodowej vide k. 6v. i 52-56v. a ponadto dowód: zeznania powódki k. 240)

Powód Z. C. wraz z żoną R. C. przeznaczili środki z kredytu na zakup mieszkania, które służyło im do wspólnego zamieszkania. W chwili zawarcia umowy powódka K. C. miała 11 lat. W kredytowanej nieruchomości nie była prowadzona ani zarejestrowana działalność gospodarcza, nieruchomość nie była również wynajmowana. Obecnie powodowie nadal mieszkają w tym mieszkaniu. Kredyt został wypłacony w złotych i w tej też walucie jest spłacany.

(dowód: zeznania powodów k. 239v.-240)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo o ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 29.03.2007 r. zawartej pomiędzy powodem Z. C. i R. C., a (...) S.A. Oddział w Polsce z/s w W. zasługiwało na uwzględnienie. W zasadniczej części zasadne było żądanie zapłaty dochodzone z uwagi na nieważność umowy.

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił na podstawie niekwestionowanych przez strony dokumentów – w szczególności umowy kredytowej, wniosku kredytowego oraz zaświadczenia wystawionego przez pozwanego Bank przedstawiającym historię spłat kredytu. Sąd dał wiarę również zeznaniom strony powodowej a także świadkowi A. S. w zakresie w jakim znajdują potwierdzenie w zebranych materiale dowodowym. Zawnioskowany świadek A. S. – pracownik pozwanego Banku – ograniczył się do ogólnych kwestii związanych z funkcjonowaniem kredytów i finansowaniem banku oraz konstrukcji tego typu umów jak ta sporna w sprawie niniejszej. Ponadto, nie uczestniczył przy podpisywaniu umowy ani też w trakcie innych czynności składających się na jej wykonywanie.

Odnosząc się do żądania pozwu, należy wskazać, że zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego. Powodowie posiadają interes prawny w wystąpieniu z żądaniami pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego lub jego treści. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle tej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności umowy kredytu.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.). W myśl art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony przedmiotowej umowy kredytu) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,

- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W ocenie Sądu zasadnicze postanowienia spornej umowy spełniają co do zasady przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem i strony umowy i kwota oraz waluta kredytu, cel, na jaki został udzielony zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany.

Zatem w ocenie Sądu umowa łącząca strony - ze względu na jej konstrukcję - nie może być uznana za nieważną. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacona w walucie polskiej. Dopuszczalne jest zawieranie tego typu umów w świetle art. 358¹ § 2 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem istnieje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (por. wyrok SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyrok SN w sprawie V CSK 229/06).

W przedmiotowej sprawie walutą kredytu jest (...), natomiast walutą wykonania kredytu był złoty polski. Strona powodowa bowiem zobowiązana była spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...). Zgodnie z orzecznictwem SN dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania w walucie obcej oraz zastrzeżenie sposobu wykonania umowy tj. wypłaty i dokonywania spłaty kredytu w złotych polskich. Ponadto zgodnie z art. 353¹ k.c. zgodnie z którą strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zdaniem Sądu powyższa umowa stanowi swojego rodzaju wariant umowy kredytowej przewidzianej w przepisach ustawy prawo bankowe. Bez wątplenia bowiem celem stron było udostępnienie przez pozwanego powodowi równowartości określonej kwoty pieniędzy oraz jej zwrot przez powodów w określonym w umowie terminie - przy czym miernikiem tej wartości miał być kurs franka szwajcarskiego do waluty polskiej.

W przypadku ryzyka zmiany kursu wskazać trzeba natomiast, że na zmianę kursu waluty wpływa szereg czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, niezależnych od woli stron zawartej umowy. Jak wynika z oświadczeń kredytobiorców zostali poinformowani o ryzyku kursowym i że po zapoznaniu się z ofertą Banku zdecydowali się zawrzeć umowę kredytu. Kursy walut z natury swojego funkcjonowania cechują się zmienną wartością, wykazując raz tendencję zwykłą, a innym razem spadkową. Zmienność kursów walut jest faktem powszechnie znanym, nie wymagającym dowodu.

Co do zasady zatem uznać trzeba, że brak jest podstaw do uznania, że umowa ze względu na jej konstrukcję była sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego.

W dalszej kolejności odnieść należało się do zgłoszonych przez powodów zarzutów w zakresie postanowień umownych zawartych w § 2 pkt 2 i 12, § 7 ust. 4 i § 9 ust. 2 pkt 1 i 2 oraz § 13 ust. 7 regulaminu jako zawierających klauzule abuzywne.

Postanowienia § 2 pkt 2 i 12, § 7 ust. 4 i § 9 ust. 2 pkt 1 i 2 oraz § 13 ust. 7 regulaminu dotyczą klauzul określających sposób przeliczenia kwoty kredytu do wypłaty po kursie, który nie był znany w chwili zawarcia umowy, jak też kształtowania przez Bank wysokości kursu waluty, według którego rozliczano następnie spłatę kredytu. Niewątpliwie powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci. Powyższa okoliczność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a zatem Sąd zbadał umowę pod kątem abuzywności klauzul zawartych w tejże umowie. Wskazane wyżej postanowienia przewidywały, że wysokość zobowiązań będzie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Bezsprene mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do tabeli kursów obowiązującej w Banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.

Niewątpliwie, oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Nie zostało zaprzeczone, że umowa stron w zakresie wykraczającym poza dokonane w ramach składania wniosku wyboru dotyczącego kwoty kredytu, waluty kredytu, okresu kredytowania, wysokości marży, została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Oznacza to, że pozostałe postanowienia nie były uzgodnione indywidualnie z powodami w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. W konsekwencji jest niewątpliwie, że w rozpatrywanej sprawie pozwany przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania - na gruncie zawartej umowy - wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Zatem doszło do nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy kredytowej, prowadzącą do naruszenia interesów konsumenta. W tym zakresie istotne znaczenie należy także przypisać wymaganiu właściwej przejrzystości i jasności postanowienia umownego, czyli odpowiedzi na pytanie, czy zawarta umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (vide: wyrok SN z dnia 2.10.2019 r., IV CSK 309/18).

Jak już zostało przedstawione, kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN.

Wiadomo powszechnie, że kurs kupna waluty to w pewnym uproszczeniu kurs, po którym deklarowane jest kupno danej waluty, a kurs sprzedaży to kurs, po którym deklarowana jest jej sprzedaż, względnie są to kursy, według których będą rozliczane takie transakcje. Kurs kupna z reguły jest niższy od kursu sprzedaży. Zastosowanie dwóch różnych kursów w opisany wyżej sposób w odniesieniu do umowy stron prowadziło do sytuacji, w której kredyt wypłacony w walucie polskiej według kursu niższego (kursu kupna), przy spłacie stawał się już kredytem w kwocie wyższej (bez uwzględnienia wahań kursowych samej waluty). Wysokość raty spłaty została bowiem ustalona według kursu wyższego (sprzedaży), co oznacza, że suma tych rat (czyli wysokość kredytu pozostałego do spłaty wraz z odsetkami) też była wyższa niż obliczona z zastosowaniem kursu niższego (kursu kupna), jaki obowiązywał przy wypłacie.

Skoro takim zapisom towarzyszyło postanowienie, że wysokość kursu, według którego będzie rozliczana spłata kredytu, ustalał będzie sam Bank, mogło to prowadzić do sytuacji, w której Bank mógłby arbitralnie podwyższać wysokość kursu sprzedaży, według którego rozlicza spłatę kredytu, w stosunku do wysokości rynkowej. Brak sprecyzowania jasnych i obiektywnych kryteriów ustalania przez Bank kursu waluty, przyjmowanego do rozliczania spłat kredytu w sposób, który pozwalałby na weryfikację poprawności kursu, a co za tym idzie sprawdzenie wysokości żądań banku (np. przez odwołanie do parametrów finansowych publikowanych lub znanych powszechnie) prowadził do zastrzeżenia dla Banku wyłącznej i niczym nieograniczonej kompetencji do ustalania wysokości kursu, według którego będzie rozliczana spłata kredytu i ustalana wysokość zobowiązania powodów.

Nie zmienia tej okoliczności, fakt wprowadzenia po zawarciu umowy zmian

w regulaminie. Podkreślić należy, że ważność umowy ocenia się na datę jej zawarcia. Ponadto bank nie wykazał, aby dokonał skutecznej zmiany regulaminu, dokonując w tym zakresie indywidualnego uzgodnienia z powodami. Jednostronna zmiana regulaminu przez bank nie może bowiem sanować abuzywnych postanowień umownych. Zresztą powoływane w tym zakresie przez pozwanego postanowienia regulaminu nie precyzują w sposób jednoznaczny kryteriów ustalania kursów przez bank.

Uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN. W sposób dowolny zatem mógł kształtować wysokość zobowiązania kredytobiorców w walucie, w jakiej spłacał kredyt.

Powyższych ustaleń nie podważa okoliczność złożonego przez kredytobiorców oświadczenia w zakresie ryzyka kursowego. Wskazać bowiem należy, że czym innym jest ryzyko zmienności kursów, a czym innym ustalanie kursów walut przez Bank. Nie sposób z powyższego oświadczenia wyprowadzić wniosku by kredytobiorcy godzili się na mechanizm stosowany przez Bank.

Zdaniem Sądu umowa, w której to jedna strona ma prawo do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy, prowadzi do wniosku, że postanowienia dotyczące kursu waluty właściwego dla wzajemnych rozliczeń stron były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerwania na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty wymiennej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu postanowienia umowy:

§ 2 pkt 2 i 12, § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 pkt 1 i 2 i § 13 ust. 7 regulaminu mają charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą strony powodowej.

Wylimitowanie postanowień dotyczących kursu waluty przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a strona powodowa w terminach płatności kolejnych rat powinna je spłacać w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. W ocenie Sądu nie ma możliwości zastosowania w miejsce wylimitowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z aktualnym poglądem wyrażonym w orzecznictwie, klauzulę waloryzacyjną traktuje się jako główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż wpływa ona na wysokość tego świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r. sygn. akt: I CSK 242/18, *legalis* nr 1966950). Zatem, w odniesieniu do przeliczenia należności stron brak jest możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi. Pogląd ten został wypracowany w oparciu o związanie wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C -260/18. (...) podtrzymał pogląd, że w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy, skutkiem tego jest wyłącznie wylimitowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym. Wyjątek ten obejmuje sytuacje w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi.

Dotychczas, orzecznictwo usuwając z umowy klauzule abuzywne odwoływało się do norm ogólnych prawa cywilnego, zastępując klauzule waloryzacyjną średnim kursem walut obcych prezentowanym przez Narodowy Bank Polski

czy też innych kursów walut wskazywanych przez strony w umowie. Zgodnie ze stanowiskiem (...) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, gdyż spowodowałoby to ingerencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów. Zresztą, pozostawałoby to także w sprzeczności z bytem klauzuli waloryzacyjnej jako świadczenia głównego kredytobiorcy.

W przedmiotowej sprawie brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Zatem należy rozważyć, czy umowa łącząca strony może być utrzymana bez niedozwolonych klauzul, czy też nie jest to możliwe i należy ustalić nieważność umowy. Mając na względzie treść art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, niewątpliwie umowa nie może być utrzymana w mocy tylko wtedy, gdy na podstawie pozostałej treści umowy nie da się ustalić praw i obowiązków stron. W ocenie Sądu brak możliwości uzupełnienia umowy po wyeliminowaniu abuzywnych postanowień, powoduje, że nie jest obiektywnie możliwe wykonanie przez obie strony umowy. Zgodnie bowiem z aktualnym orzecznictwem zakwestionowane postanowienia umowne dotyczące mechanizmu przeliczania określają podstawowe świadczenia stron i z tego względu charakteryzują umowę. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomym jest jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji powodów równowartość określonej kwoty (...) w złotych polskich, lecz nie wiadomo według jako miernika ma być wyliczona ta równowartość. Nie jest również wiadomo, jaką kwotę powinni zwrócić kredytobiorcy. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu, która podlega zwrotowi na rzecz Banku, albowiem ustalenie wysokości zobowiązania odnosiło się do kursów walut. Brak jednoznacznego określenia zasad ustalania kursów, a tym samym brak możliwości określenia praw i obowiązków stron oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Podnieść należy, że strona powodowa była pouczona o skutkach ustalenia nieważności umowy i zgodziła się na poniesienie konsekwencji z tym związanych.

Z podanych wyżej przyczyn, Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 69 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 58 k.c. ustalił, że pomiędzy powodami i pozwanym nie istnieje stosunek prawny kredytu wynikający z umowy kredytu nr (...), sporządzonej dnia 29 marca 2007 r., zawartej w dniu 2 kwietnia 2007 r., o czym orzeczono jak w pkt I sentencji wyroku.

Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia. W konsekwencji, strony, które zawarły nieważną umowę, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń została uznana za nieważną i sprzeczną z prawem, świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c. Zgodnie z nim w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby. Spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powodów, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego – przesłankę jego wzbogacenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku V Wydział Cywilny z dnia 18 grudnia 2020 r., V ACa 447/20, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, publ.). Stosownie do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., mającej moc zasady prawnej, jeżeli bez bezskutecznego postanowienia, umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytobiorcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy. Zatem Sąd kieruje się utartą już w ostatnim orzecznictwie tzw. „teorią dwóch kondykcji”, zakładającą zasądzenie na rzecz kredytobiorcy pełnej sumy kwot spłaconych bankowi z pozostawieniem do osobnego procesu lub do zarzutu potrącenia kwot wypłaconych przez Bank. To potwierdza uchwała Sądu Najwyższego III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 r., zgodnie z którą stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością spłaca kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenie nienależnego (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależne otrzymanej kwoty kredytu.

W niniejszej sprawie powodowie żądali zwrotu kwoty 102.191,20 zł w ten sposób, że:

- na rzecz Z. C. kwoty 80.599,02 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 29.07.2021 r. do dnia zapłaty oraz

- na rzecz K. C. kwoty 21.592,18 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 29.07.2021 r. do dnia zapłaty,

tytułem zwrotu świadczeń uiszczonych w okresie od 10.04.2007 r. do 10.03.2021 r. Z zestawienia sporządzonego przez powodów na podstawie zaświadczenia banku wynika, że strona powodowa uiściła powyższą kwotę. Co do zasądzenia żądanej kwoty oddzielnie na rzecz Z. C. i K. C., powodowie przedstawili niezakwestionowane przez pozwanego rozliczenie dochodzonej kwoty z uwagi na nabycie przez nich spadku po R. C.. Ponadto w odpowiedzi na pozew pozwany przyznał, że nie kwestionuje pod względem arytmetycznym dochodzonego roszczenia pieniężnego (pkt 217 odpowiedzi k. 89v.)

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie brak jest podstaw do zastosowania art. 411 k.c. Spełnienie świadczeń wobec banku nie czyni zadość zasadom współżycia społecznego. Ponadto nie można stwierdzić, aby bank otrzymane świadczenia zużył lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

Wskazać należy, że zarzut przedawnienia roszczeń podniesiony przez pozwanego jest bezzasadny. Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa, w przypadku dochodzenia zwrotu uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych na podstawie konstrukcji świadczenia nienależnego okres przedawnienia wynosił 10 lat zgodnie z art. 118 k.c. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustawach (Dz.U.2018.1104 z dnia 8 czerwca 2018 r.) termin przedawnienia wynosi 6 lat. Zgodnie z art. 5 ust. 2 cytowanej ustawy, jeżeli termin przedawnienia jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Niewątpliwie według dotychczasowych przepisów, termin przedawnienia nie upłynął, albowiem roszczenia powodów stały się wymagalne dopiero od momentu świadomego zakwestionowania ważności umowy. Powodowie w 2020 r. dowiedzieli się, że w umowie znajdują się nieuczciwe postanowienia. Ponadto roszczenie o ustalenie nie ulega przedawnieniu.

Sąd uwzględnił zarzut zatrzymania zgłoszony przez pozwanego na podstawie art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. – o czym orzekł w pkt II i III sentencji wyroku. Wobec ustalenia, że pomiędzy stronami nie istnieje stosunek prawny kredytu wynikający ze spornej umowy kredytu (nieważność umowy) oraz zasądzeniem na tej podstawie zwrotu spełnionych przez powodów świadczeń na rzecz pozwanego, pozwanemu przysługuje również roszczenie względem powodów.

Zgodnie z art. 496 k.c. jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Natomiast stosownie do art. 497 k.c. przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej.

Prawo zatrzymania zatem znajduje zastosowanie również w przypadku nieważności umowy wzajemnej - a taka właśnie jest sporna umowa. Wobec tego, roszczenie powodów o zapłatę na rzecz powoda Z. C. kwoty 80.599,02 zł a na rzecz powódki K. C. kwoty 21.592,18 zł i roszczenie pozwanego o zwrot kwoty 107.916,66 zł, są świadczeniami wzajemnymi.

Świadczeniem pozwanego na rzecz powodów była wypłata kwoty 107.916,66 zł, a zatem może on domagać się zwrotu świadczenia w takiej wysokości. Z tych przyczyn Sąd uwzględnił zarzut zatrzymania zgłoszony przez pozwanego. Konsekwencją jego uwzględnienia jest brak opóźnienia w spełnieniu świadczenia przez pozwanego, wobec czego Sąd nie zasądził odsetek za opóźnienie od dochodzonej przez powodów kwoty.

W pozostałym zakresie, Sąd oddalił powództwo o zapłatę dochodzone z uwagi na nieważność umowy, o czym orzeczono jak w pkt IV wyroku.

Uwzględnienie roszczeń zgłoszonych jako żądanie główne, czyni bezprzedmiotowym odnoszenia się do roszczenia sformułowanego jako ewentualne.

Odnosząc się do zarzutu pozwanego, że nieprawidłowo określono wartość przedmiotu sporu poprzez zsumowanie roszczenia głównego i ewentualnego, wskazać należy, że nie zasługuje on na uwzględnienie. Prawidłowo bowiem

strona powodowa dokonała zsumowania wartości przedmiotu sporu żądania głównego o ustalenie, że umowa jest nieważna i wartości przedmiotu sporu żądania głównego o zapłatę.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. Powodowie nieznacznie przegrali sprawę, dlatego pozwany zobowiązany jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na zasądzoną kwotę 11.834 zł na rzecz powodów: składa się opłata skarbowa od pełnomocnictwa w wysokości 34 zł, opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000 zł, oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł.

sędzia Ewa Oknińska